

POBL VREIZH

3^L

GOUERE 1978
NIV. 102

Gernot

*Ar vakañsoù zo un dra vad, nesser memes...
Mes toud an dud ne vezont ket e vakañsoù anehe...*

HARPIT POBL VREIZH

KRP 2746-79 ROAZON
CCP RENNES

3^e LISTENNAD

L. Bihannic, Sant-Malo	20,00 L
J.Y. A., Paris (bouton-kof ar bed)	20,00 L
F. Cousin, Sainte-Adresse (76)	20,00 L
L. D., Bañleg	70,00 L
M. Le Vaillant, Brest	30,00 L
Padrig H., Grenoble (38)	70,00 L
Y.L. J., Lannuon	20,00 L
Jakes R., Ploumagoar	20,00 L
A. B., Baod, kêrbenn Bro-Baod	20,00 L
M. François, Añje (49)	20,00 L
J. Dugast, St Herblain	20,00 L
J.Y. Birrien, Brest	70,00 L
Y. Cocher, St Naser	20,00 L

420,00 L

Diwar al listennadoù all 701,00 L

En oll 1121,00 L

Kreskiñ a ra tamm-ha-tamm en-dro ho tonesonoù, lennerion ha komanterion ger : 381 L daou vis so, 320 L mis so, ha 420 L er mis-mañ... Trugarez vras a lavaromp deoc'h, ur wech ouzhpenn... Ha koulskoude, mignoned vad, kement ha lâred ar wirionez deoc'h krenn-ha-krak : chom a ra justig hor gwenneien ganeomp. En ur ober daou vis ez eus bet kaset 6462 L d'hon kasetenn c'hallig Le Peuple Breton, ha dimp-ni, en ur ober ar memes daou vis : 701 L. Gweled a rit an diforc'h. Eveljust e vez moulet 10 000 PB beb mis, ha 1700 PV. Med memestra ! Kâer hon eus ober, kâer hon eus lakaad an nos da astenn an deiz, e chom Pobl Vreizh ur gasetenn vrezhoneg, diaessoc'h ar jeu ganti deg gwech muioc'h ewid nad eo gant unan c'hallig, na boud ema politikel an diw gasetenn...

Gouzoud a raomp ervad n'eus nemed un hanter vihan eus Breizh a gement e vez (pe : e vese, siwazh !) komzet brezhoneg enni, memes ma zo aet tud o c'hoùd brezhoneg da chom e Breizh-Uhel, pe e diavaes hon bro Vreizh, med an oll vrezhonegerien-se, ha pa vefe graet ur referendum pizh ewid goùd ped zo anehe, an oll dud vad-se n'ousont, al lodenn vrassañ anehe, na lenn na skrivañ ar yezh a gomzont (pe a ousont, rag muioc'h-mui a dud a gaver oc'h ansav deoc'h eh ousont brezhoneg, med e chomont heb henn komz, dre ma n'o dez ket an tu pe ar c'hoant d'henn ober)...

Lennerion ger, gwellaet, kresket, fichet hon eus Pobl Vreizh ewidoc'h gwelikañ ma hon eus gelllet. Diouzh ho tu neuse, dalc'hit soñj, gwech ha gwech all, eus an dornadig tud a laka kass deoc'h ur gasetenn peusprop. Dalc'hit soñj da lesel ho torn da vont tre beteg diabarzh ho portmoneiz, ho portfeuilleh, ha kassit deomp niverussoc'h ur bilhed mil lur (kozh !) pe zaou. Soñjit pegement e koust deoc'h un « tournée » ban ostaleri : pe da vare vo gwraet un « tournée » evel faot ewid Pobl Vreizh !

Pa lavaromp ur bilhed mil lur kozh, mar bez unan mil lur newez, ne vo ket falloc'h ar jeu tamm ebed !

Berr-ha-berr : gant 700 L ar mis e vefe kalz gwelloc'h ar gont ganeomp.

Aet oc'h skuizh o weled ahanomp o c'houlenn an aluson ken alies all diganeoc'h. Gwir eo. Ho pezet ar vadelezh d'hon digareziñ. Poaniañ 'refomp da nompas torriñ ho penn nag o r... deoc'h, pa na yay ket re fall ar jeu gant boujedenn Pobl Vreizh.

Diwar vremañ, hag ur wech ouzhpenn, TRUGAREZ VRAS.

Ha vakañsoù laouen d'an oll ! E Breizh mar gellit. Ha dalc'hit soñj eus Pobl Vreizh !

Pobl Vreizh

UR BRIEDELEZH

E BREZHONEG

Dimp da c'houzoud, ez eo d'al lun 5 a Vezheven diwezañ an heni eo bet lidet ewid ar wech kentañ ur briedelezh e brezhoneg e Ti-Kêr Vrest. Gant Padrig Merien, kusulier UDB en ti-ker eo bet priedet an daou zen newez, « en hano al lesenn » e-gis ma vez lavaret.

E brezhoneg eo bet graet peb tra, hag o deus eta Anni Laot hag Herve Queffeleant prometet « labourad ewid Breizh » deus o gwellañ !

Bez ez eo Herve Queffeleant, « musiker a vicher » : unan eus paotred an Triskell eo ; hag esel eus an UDB eo war ar marc'had. Pe, mar kavet gwelloc'h, ema e-barzh an UDB, hag ez eo ouzhpenn unan eus paotred an Triskell.

Ar familhoù, implijidi an Ti-Kêr, an oll re a oar brezhoneg ha memes ar re ne ouient ket, an oll zo bet laouen bras o weled ober enor d'ar brezhoneg evelse, « war don ar c'hrampouezh-gwinizh ».

Ar re a fell deho, du-se ba Paris (hag ez eus anehe ba Brest iwe), krogiañ gant liderezh interamant kentañ klass ar brezhoneg a vo maro araog ar brezhoneg. Gwellañ farsadenn d'ober d'o Anaon e vo ober o interamant e brezhoneg iwe. Peadra da lakaad anehe da sevel a varo da vew !

Buhez hir ha laouen d'an daou bried newez, ha bec'h d'ar brezhoneg bremañ neuse : bez e c'heller ober peb tra e brezhoneg, tudoù !

Ar fri hir

KOMANANTOÙ

boutin : 30 L

skoaz : 50 L

pe ouzhpenn

KRP ROAZON

2746-79

CCP RENNES

Ti-Moullerezh « Iroise »

29219 Releg-Kerhuon

Renner ar gelaouenn :

Fañch Morvannou C.P.P.A. 50 091

1800 skwerenn

— SCOP — C O D A —

Tommeres.

Tredan (elektrissite).

plombiri - salioù-dour -

aweliañ ar stalioù labour-zouar

Oc'h ober wardro ar binwioù

Westfalia ha Separator

Enesenn Vihan

29212 Ar Vourc'h-Wenn

Pellg. 845730

UL LINENN, UN HIGENN !

Gernot

Bec'h zo etre pesketaerien **Kernew-Isel** (dreistoll warzu kostez ar Gelveneg) ha touristed pe tud all, a vez o pesketa pa vezont o pourmen war vor. Muioc'h-mui en em gav war ar mor tud evelse. Lod aneho ne besketont ket kalz tra, med lod all a ra gant linennoù ha rouejoù ; a-wechoù memes e werzhont o fesked d'ar restorañchoù tro-wardro. Ar jeu-se ne blij ket eveljust d'ar var-toloded : konkurrañs diouzh un tu ha kresk war zistrujamant ar pesked. Ur goulenn, bet sinet gant tost da

vil martolod, zo bet lakaet d'ober an dro : roiñ da beb pesketaer-sul ul linenn hag un higenn nemedkén, hag a zo trawalc'h ewid c'hoari epad o zroiadoù war ar mor.

Diskouez a ra deomp an afer-se, ur wech muioc'h, kudenn al labour dirag kresk an douristelezh. Daw eo derc'hel krenn d'an droed o deus al labourerien da c'hounid o boued er vro-mañ ; arabad meskañ labour pemdezieg ur rumm tud ha plijadur an douristed.

L. Kleac'h

Daou bris Langleis a vo roet e 1978, unan ewid ar c'homz-plaen, unan ewid ar varzhoniezh ; 1000 L beb pris. Kass ar skridoù, araog an 30-9-1978 d'ar sekretour : Bouessel du Bourg, Gwennargant, 4, r. Jean-Macé, 35000 ROAZON.

Komanantit d'ar gelaouenn
c'halleg an UDB

Le Peuple Breton (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez. ....

Chomlec'h. ....

a gass e gomanant
Boutin : 30 L (1)
Skoaz : 50 L (1)
Estrenvro : 40 L (1)

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2365-76

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

* mention à préciser absolument

GISCARD Iañ

IMPALAER AN AFRIK ?

« An Afrik d'an Afrikaned », a lâr ministr gall an Diafaes... gant ma vo diwallet ar re-mañ deus peb ideologiezh estrañjour ! Ha setu digarez da gass soudarded c'hall da bewar c'horn an Afrik d'ober al lesenn. Seul taol e sav bec'h bar vro-mañ-vro, e vez ar Frañs er penn kentañ o stourm ewid an urzh : « jañ-darm an Afrik » a zispenn roudoù an imperialism amerikan kent, disoursi !

Ha bewech ema an arme da chom :

- er Maoritani, ema bepred ar «goñ-sailherien » c'hall o stourm douzh soudarded ar bobl saharaoui ;
- en Tchad, ar c'hirri-nij gall a zalc'h da 'n em gannañ douzh ar Frolinat ;
- er Zaïr e vefe red, sañset, derc'hel al Lejion gall er vro da ziwall mistri wenn ar mengleuzioù...

Ar memes Lejion a oa o c'hoari en Alje, 20 vloaz so, o lakad ar spont da ren e-mesk an Algerianed, e-skeud lakad « ar peuc'h da ren » !

Ya, gant Giscard e vez politikerezh ar gountell daou du : komzoù flour war ar frankis hag al liberalism, da lakad an dud da gousked, ha fessonoù rust, a zegass ahanomp 20 vloaz war-dreñv. E-ser reiñ un taol sikour da « vignoned ar Frañs », ema ar gouarnamant o klask derc'hel en o sav, eneb ar pobloù, kement rouantelezh droch ha kement rejim brein a zo du-hont, ewid ma vo aessoc'h d'ar c'hompagnunezhoù bras tennañ profit deus ar c'houewr, deus ar fostat, deus ar petrol. Setu perag e vezer oc'h ober ton da gozh roue an Arabi Saoudit iwe !

Oc'h ober fent gant frankis pobloù an Afrik ema Giscard hag o tont en-dro d'ar sistem kolonialist kozh : an arme gall a vo kaset di da ziwall mewelien ar c'hospitalism gwenn, ha war un dro, d'ober bresel douzh an enebourien diabarzh pe diafaes. Ar Vretoned, bet prisonerien ar Polisario, a anzav e oant oc'h ober an dra-se tre.

Oc'h ober fent ema gant ar pobloù, diw wech : peogwir ema o tifenn Stadoù frammet fall, chomet diwar-lerc'h ar c'holonialism, a-ramp war bobloù pe etnïoù, disheñvel. Daw derc'hel ar frammoù jeometrik-se evelkent, peogwir int savet diwar skwer ar Frañs « unan ha disrannadus » !

Damessa ar pobloù gwirion, ar minorelezhioù, ha berniañ arc'hant diwar-goust broioù ha labourerien di-zifenn, daoust hag an dra-se ne sell ket ouzhipp iwe, Bretoned, daoust ha stourm pobloù an Afrik n'eo ket hon stourm ?

F.F.

HEB

UDB

BREIZH

EBED !

Ah ! ça ira, ça ira, ça ira !...

Reus ha freus ! Tan ha kurun ! Un trous spontus a sav diouzh kostez Paris ! Krenomp, ni, tud vunud eus ar c'hêrioù bihan hag eus ar maesioù, rag pa grog an derzhienn er Gêrbenn, e vez klañv ar Vro C'hwech'hkorn en he fezh.

Ne oa ket adkavet mad he zammig dieubidigezh gant Paris, ma oa deuet teñval penn Roue Bro-C'hall dre ma ne oa ket Maer Paris ur « benweg » aes d'ober gantañ ha dre ma oa savet ennañ ur c'hoant anad, ken na oa anat : mont da gousked e gweleoù blod Pales an Elysée.

Hag ar Roue ha klask mougant aneñ dindan ur skod, un truaj ponner spontus, ken ponner ma voe respontet kement-mañ gant Maer Paris da Gan-nad Roue Bro-C'hall : « Ne baeimp ket un truaj ken ponner ha ken direizh. It da gaout ho mestr ha lavarit dehañ kement-mañ : ma 'z eus gantañ skoedoù gwenn, ni zo ganeomp skoedoù ruz, hag o vezañ m'emaon-me amañ dre volontez ar Bobl ne din ket kuit nemed dre nerzh ar baionetesen-noù ! »

Ha brall-meur e kleier **Notre-Dame, Saint-Augustin, Saint-Germain des Prés, Saint-Germain l'Auxerrois** hag all, ha galwadenn d'ar bobl, da reiñ lañs dehi. D'he c'hass da gemer **Taverny**, martese...

Keloù iskis a vez klevet dija : tec'hadeg ar Roue. N'eo ket da **Varennes**, an dro-mañ, na da **Vro-Ala-magn** (n'eus ket a jeneral **Duk de Brunswick** duhont nag a jeneral **Massu** kén), na da **Versailles** ha n'ema ket pell awalc'h diouzh **Paris**, da **Vregan-çon**, ne lavaran ket, a gement a zo ur c'hreñv-lec'h a-zoare, gwarezet mat diouzh peb argadenn, war vordig an dour.

Trous an armoù a glewer un tammig e peb karter Paris. Amañ hag ahont ez eus bet adplantet ul letern bennak, roet ez eus bet un taol skub da doull-bac'h ar **Gonciergerie** ha leuniet an Trou des Halles, a-benn ar fin, gant bitailh a bep sort, kenkas ma teufe **Paris** da vezañ gronnet gant armeoù ar Roue. N'eus nemed ar c'hilhotin n'eo ket adsavet war blassenn ar **Concorde**. Sammet ma oa bet, a vez lavaret, gant ar Roue o tec'hou.

Hag e vez komzet a vouezh isel eus ar gwalldaolioù bet c'hoarvezet newez zo e **Paris** : sinet e oant bet (se, avat, a zo chomet dindan guzh betek-henn),

sinet e oant bet gant F.L.P.

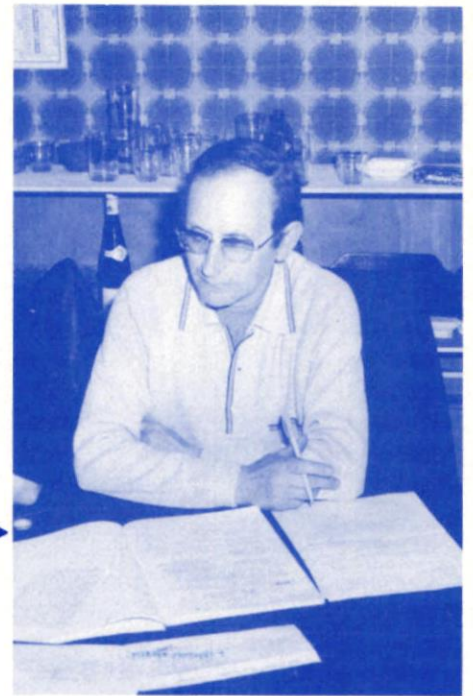
Per ar Gall

1. Ewezhadenn : A boues bras eo teuler ewezh ouzh ar « P » er « F.L.P. ». Arabad d'ar mouller, ma vez embannet ar pennad dister-mañ, lakaat ar « P »-se da vezañ « B » !!!
2. Ewezhadenn gant ar voullerien : taolet hon eus ewezh bras, eveljust. Gouzoud a raomp ervod petra eo ar Front de Libération des Putains.

Hemañ eo teñsorer Pobl Vreizh : newez so ez eo aet diwar wel, ha siwazh ! kef (dister) Pobl Vreizh gantañ ! Ar lunedoù a zo amañ gantañ war e fri n'int nemed ewid tromplañ an enebour.

Sinoù partikulier : evañ 'ra forzh pegement (gwelit ar gwer hag ar boutailhoù amañ a-dreñv dehoñ). Sirius tre e seblant bezañ, mes dindan un dewezh pe zaou e vo peurevet gantañ an daou wenneg pe dri a chome e kef Pobl Vreizh. Ewid lâred mad : poazh eo gant ar boesson. Dre ziskression, hag ewid nompas roiñ dorn d'ar poliss gall, e tavomp e hanw. Mes rewinet omp, riñset eo ar stal. En han' Doue ! harpit Pobl Vreizh !

Wanted !

En diavaes eus **Strollad ar Vro-Bagan**, hag eus **Strollad Plougin**, ez eus iwe **C'hoariva brezhoneg Penn-ar-Bed** : amañ ar skipailh o c'hoari **An ostaj**, ur pezh hag a vo c'hoariet d'ar 7/7 e **Lannuon (Bleun-Brug)**, d'an 8/7 e **Treglonou**, d'an 13/7 e **Braspartz**, ha d'ar sul 16/7 e **Kemper**.

KEVREDIGEZH MARIN

GUIPAVAS

Kerivare'h-Lavallot
Tél. 84.16.50

Studio J. Gelin

- Stal vras da sevel tiez,
- Barrekoc'h c'hoazh war ar c'henkisoù e beton lakaet etre frammoù, hag iwe war ar re gis ar vro,
- Bez e c'hellit goulenn peb tra en e vurevioù ewid lakaad sevel prisoù ha plañioù.

BROADELOURION BRO-SKOSS AET BERR-ANAL ?

N'eo ket sklær an traoù du-hont, e Bro-Skoss... Meur a wech ez eus bet roet lamm newez zo d'an SNP (*Scottish National Party*), e kehidi ha m'ema gouarnamant Londres o tisterraad gwellikañ ma c'hell an oll ragtressoù a vez savet ewid roiñ un doare emrenerezh da Vro-Skoss ha da Vro-Gembre.

Beteg 1970 n'e oa an SNP (*Strollad Broadel Bro-Skoss*) nemed un doare loen folkorel war an dachenn bolitikel e Breizh-Veur. Tamm-ha-tamm e kreskas e boues, betek degass reus e diabarzh buhez politikel Breizh-Veur, mentet evel ur momeder etre ar Virourien hag al « Labourerien... »

Ma 'z eo amañ ganeomp « unan ha disrannadus » ar Frañs peurbadel, ez eo, en tu all da Vor Breizh, ken solud all ar « Rouantelezh Unanet ». Ha pa 'za ar Rouanes Elisabet Ild d'ober un asez war dorchenn he zron roueel, e oar peb heni ez eo gwraet an dorchenn-se gant gwlan deuet diwar gwellañ deñved Bro-Skoss. Ha padal ez eo he mab henañ « Priñs Kembre », petra 'faot deoc'h ?

A-viskoazh koulskoude ez eus bet bec'h etre Kembreis ha Skossis diouzh un tu, ha Saoson diouzh un tu all. Na boud ez int « Anglichen » toud ewid al lodenn vrasañ ahanomp, ez int e gwirionez Breizhveuris an oll anehe gweitbunan, mes, hag i sujidi d'He Meurdez Grassius, ez int pe Saoson, pe Skossis pe Gembreis a vroadelezh. Kement-se tapet eo, ne vern pegen dister eo. Eus an tu-mañ d'ar mor, n'hon eus ket memes ar vroadelezh, peogwir, war hon kartennoù « piw oc'h ? », n'eo ket merket ez eus ahanomp sitoianed eus ar Frañs

ha Bretoned (pe Euskaris... h.a.) a vroadelezh, mes an oll ez omp, dre gær pe dre heg « Gallaoued » a vroadelezh.

E 1970 eh a ar maout gant ur broadelour skossad, *Donald Stewart*, hag e pos hemañ e reor war un sez-depute e *Westminster*, ewid ar wech kentañ. E 1974, e tap ar vroadelourien krog war seizh sez, gant 20 % eus ar mouezhioù. E mis Here, memes bloawezh, emaint 11 (30 % eus ar mouezhioù), hag emaint araog ar Virourien.

E mis Mae 1977, e talc'h an SNP da vont war raog ; trec'het eo al *Labour* gantañ, hag e c'hounez an SNP 100 sez da-geñver botadegoù tier-kêr ha rannvro. Strafulhet eo *Elisabeth II* ; a-unvouezh gant ar c'hentañ ministr *Jakes Callaghan*, e tegass-hi da soñj eo bet kurunet evel « soverenes ar Rouantelezh Unanet ».

Rag, e gwirionez, ar pezh a glask an SNP eo Bro-Skoss di-zalc'h a-grenn, hag ez eo koulskoude a-eneb ar gwall-nerzh, krenn. Ema an SNP o klask lakaad Skoss da vro di-zalc'h, daoust ma chomje liammet gant Londres ewid meur a dra. Bez e vefe ur liamm « personel » etre Bro-Skoss hag ar Rouanes, mes ur wech tapet he di-zalc'husted *da vad* gant Skoss.

War ar petrol eo diasezet o argusennoù gant ar vroadelourien. « O » finwidigezh vroadel eo an « aour du ». N'eo ket 90 % eus gounidegezh ar petrol eo emaint o klask, med 100 %. Eveljust ez eo brallet ar 5,2 milion a Skossis gant argusennoù sort-se. Hag ez eo dres er mareoù ma 'z eur kroget da denañ petrol diouzh strad Mor an Hanternos eo o deus komañset pao-

tred ha merc'hed an SNP da zastum mouezhioù iwe. Ar petrol a seblant da Skossis bezañ un diskoulm a-fesson da gudennoù ekonomikel o bro isdiorroet. Un doare iwe da bellaad diouzh re Vro-Saos, hag homañ gwall nec'het gant stad hec'h ekonomiezh.

Ar pezh zo, « broadelour » eo an SNP, tra kén. Ha mirour awalc'h, na boud emaint o klask bezañ disheñvel diouzh mirourien Bro-Saos ! N'eo ket diasezet broadelouriezh an SNP war ar sossialism tamm ebed. N'emaint ket o klask gweled rummad-tud ebed a eneb dehe, na re kêrioù bras evel *Glasgow*, na re o chom war ar maes, ha mirour a-viskoazh... Chomet eo an SNP etre an daou, « na ruz na gwenn » mar karer, ha setu perag moarvad ema o kilañ bremañ. Kollet en deus e penn kentañ mis Mae 16 sez, ha n'en deus gounezet nemed 7. Tro-dro da gêr *Glasgow* eo bet ar splannañ ar giladenn. Eno e santer ar gwashañ ar giladenn ekonomikel. Eno iwe ema an hanter eus poblañs Bro-Skoss o chom.

E penn kentañ Mezheven, ur giladenn all ewid an SNP da-geñver votadeg *Hamilton*, ma 'z eus bet roet lamm gant al *Labour Party* da b/*Passionaria* an SNP, an Itron *Mc Donald*. Ahendall gant an « devolution » ema gouarnamant Londres o klask troc'hañ ar peuriñ d'ar vroadelourien. Sañset, ma kreder ur sondaj bet graet newez zo, e vefe kountant awalc'h Skossis gant an emrenerezh (72 %) ewid o bro. Ne vefe nemed etre 20 % ha 25 % a dud a-du gant an di-zalc'husted krenn.

Mirour e chom an SNP, dre vras : bezañ di-zalc'h da gentañ, ha goude-se e vo gwelet ! Moarvad ema Skossis o c'hortos ur program fraeshoc'h !

N'en deus ket kalz tra an SNP da weled gant an UDB. Homañ a gennig splann d'ar Vretoned un emrenerezh demokratel ha sossialist. Setu n'eus liamm ebed, es-ofissiel, etre an UDB hag an SNP, daoust ma 'z eus da-rempredoù distank etre heniennoù eus an daou strollad. N'en deus sinet an SNP *Karta Vrest* ha ne c'hell ket he sinañ, peogwir n'eo ket diasezet, e mod ebed, e brogram war un analsenn sossialist. E Kembre ez eo heñvel an traoù gant ar *Plaid Cymru* ; eno n'eus nemed *Cymru Goch* (Kembre Ruz), hag hemañ dister, a gement a vefe a-du gant an UDB ha gant sineerien g/*Karta Vrest*.

Youenn Kerglizi

DAOU STOURMER

Y. V. An Deuñv, gant hon kamarad Y. Al Lae.

En ur redeg, berr va alan, eh en em gavis e va zi.

Da va gwreg, a oa ouzh va gedal, e rankis kavoud un digarez : edon chomet da varvailhad un tammig bihan re e ti va c'heneil **Ifig Roignant**, setu perag 'm boa ranket redeg hag e oa ker tomm din.

Diouzh ar mitin, pa savas, e lavaras va gwreg din : « Petra zo en em gavet ganes ? Ne 't eus gwraet nemed treñf ha distreñf. Klafv out bet 'ta ? » — « Ya, emeve, un tamm poan gof ; ur banne bier fall 'm boa evet dec'h e ti Ifig ; se zo bet kaos ».

Da lavared eo ne 'm boa kousket tamm ebed. Hag abalamour da vired a ober soursi dezi, e ranken nac'h ar wirionez outi.

Nebeud amzer goude, e krogen da zeskiñ da va c'heneiled yaouank an tu da zont da vezañ « terroristed », e-gis ma lavare enebourien ar brogarourien, enebourien ar « batrioted ».

Libé-Nord a oa hanw ar bagad-stourm. Ar c'habiten **Moguerou**, a-unan gant **Léon Le Jane**, medissin e **Montroules**, a skigne ar stourm war ul lodenn vras eus an Arrondissement.

Un dewezh e tisplegas din ar pezh en doa an urzh da ober pa 'n em gavfe hor c'heneiled tramor da zilestrañ, hag e c'hourc'hemennas din bezañ e letanant, ha kemer e blass ma 'n em gavje gwal-leur gantañ. Sonjoù fall en doa. Klewed roudoù teod un den ameseg deomp a rae aon dezañ : « Ma vezan kraouiet, toullbac'het gant ar Gestapo hiziv pe war-c'hoazh, ez eo an den-se a gemennan dit lazhañ. Va fistolenn zo ase en un toull,

e-barzh ar voger. Emichañs, emezañ, ne 't eus ket kemeret an den-se en da vagad ? » — « O, nann, emezon, anavoud a ran pell zo teod fall Alan, gouest da lakaad an tan da gregiñ en ur varikenad kaoc'h, resped deoc'h ! Hag ouzhpenn-se, brabafiser ! Ne fizijen ket lost va c'hazh ennañ... Ha koulskoude ! »

Memestra, ne oan ket disoursi kén en dewezhioù warlerc'h. Gant grass Doue, ne 'm boa ket ranket ober an dra spon-tus-se : lazhañ, heb bezañ fuloret, un den eus va bro, un ameseg !

Pemp mis a dremenar, araog ma voe toullbac'het ma c'habiten, d'ar 6 a vis Mae 1944. **Francis** (hanw-bresel an Ao. **Moguerou**) a voe sammet e verc'h d'e heul, ha kasset da verwel d'an Alamagn. Pa 'n em gavas an darvoud-se, e teredas an oll eus va bagad ewid goulenn pesson-t ober.

« Setu ar pezh a c'hourc'hemennan deoc'h. Chomit er gêr da labourad war

an deiz, e-gis e poent all. Mes diouzh an nos, kit da gousked en ur lec'h all, peogwir na vez klasket an dud nemed pa vezont en o zi heb aotre da vont er maes ».

Adaleg neuse e roas va gwreg din avis d'ober ar pezh a lavaran : « Difiziañs 'm boa pesson-t micher edos oc'h ober. Ma ne ziskouezen netra dit, e oa abalamour da nompas fallgaloniñ ahanout ».

Mont a rae bemdez war washaad an dañjer da vezañ disklêriet. Keleir fall 'n em gave alies : keneiled sammet e-kreis an nos, heb roiñ keloù e neb fesson. An enkres a groge er lodenn vrassañ eus ar wased en oad gour. Kalz a briente dil-had, arc'hant hag all, abenn ma 'n em gavje ar Gestapo ouzh o c'herc'had. Den n'en doa fiziañs e den, memes er familh, er wellañ ameseien.

Ewidomp-ni, paotred ar stourm, ne oa nemed un dra da ober : nompas kouezañ etre daouarn an enebourien ha gedal an urzhioù d'en em sevel, ha gemer an ar-moù a oa da zont deomp eus a Vro-Saos.

D'ar 6 a Vezheven, wardro 10e, eh en em gavas ouzh va c'hlask **Antoine Ar Bihan**, kannad ; edo o tegass un urzh digant mestr ti-hent-houarn **Plouenan**, **Job Ar Gall**, a oa bet lakaet ganeomp e-gis pennrener kanton **Kastell**, en ur vodadeg graet e ti **Jean Hamon**, ewid en em stagañ a-newez ouzh « Libération-Nord ». Gourc'hemenniñ a rae **Ar Bihan** da gompagnunezh **Kastell** mont diou-zhtu da **Gerlaodi**, dindan va urzh : « nompas mont re niverus assambles, heni-ha-heni, pe, d'ar muiañ daou-ha-daou, ha nebeud a varvailhoù. Eno, war hent bihan **Kerbig**, ez eus un den, e-kichen ur garrigel ; tostait outañ ha lavarit dezañ : **Francis**. Setu eñv a heñcho ahanoc'h ewid mont pelloc'h ».

Va labour-me a oa chom e **Kerlaodi** beteg an nos ha mired ouzh ar stourmerien a vont d'an ostalirioù. Hag arabad na chom na bale muioc'h ewid daou-ha-daou.

Komanantit d'ar gelaouenn bolitikel nemeti e brezhoneg penn-da-benn

Pobl Vreizh (service abonnements *)
B.P. 304 - 29273 BREST CEDEX

Hanw hag hanw-badez. ....

Chomlec'h. ....

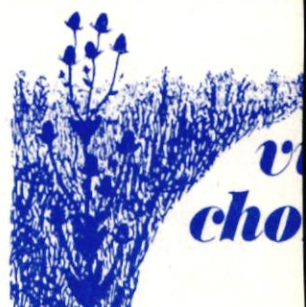
a gass e gomanant
Boutin : 30 L (1)
Skoaz : 50 L pe ouzhpenn (1)
Estrenvro : 50 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2746-79

* da verkañ dre red war ho kolo-lizher

labour e

BREIZHAD FTP ②

Va ameseg, paotr an Docks, **Fañch Le Borgne** en em gavas krog en e garrigel ; homañ a oa leun a voued ewid al lapined, ha dindan ar boued-se e oa, kuzhet, ur vitrailheres ha diw c'hreunadenn en doa da zegass da goad **Lannuzouarn**, hanwet **Koad ar Forest**, tri gilometrad diouzh **Kerlaodi**.

Dre ar straejoù hag ar gwenojennoù e tere de tud yaouank ha tud gour, o tont eus kement parres zo eus ar c'hanton, hag eus kanton **Taole** iwe : en em vodañ raent war un uhelenn eus ar c'hoad, aes da zifenn.

Difennet rik e oa : ober tan, butuniñ, kanañ.

En em vodañ 'reas pennrenerien bagadoù stourm an oll barresioù. Nebeud a armoù a oa (fusuilhoù-chasse dreistoll) : lakaet e voent etre daouarn an ewezherien, en o c'harg difenn ar straejoù hag an heñchoù o kass d'hor c'hamp. Un den yaouank a oa da bignad en ur wezenn ur wech an amzer, hag un den gour assambles gantañ, ewid gweled en diabell, kuzhet o daou eus ar gwellañ... Arabad tennañ da gentañ, mes dont da rentañ kont buan ha buan. Beb diw eur e vo chafichet an ewezherien. Ar ger da dremen a vo « Francis ».

Dindan ur pikol gwezenn faw e oa ar PC, en disheol tre. War un daolig, ur post radio, e anten pignet e beg ar wezenn. **François-Louis**, marichal **Kroas-ar-Born** en doa e zegasset hag a entente dioutañ ewid ar c'heleier. Penaos e oa kont gant an dilestrañ ? Da heul an **Normandi**, e pe lec'h e **Breizh** ? **Santeg ? Ploueskad ?**... Oll e oamp o c'hedal.

— Barzh ar **Prad Bras**, e traoñ ar c'hoad, e oa prientet an dachenn ewid ressew an dud hag an armoù edomp o c'hortos. E pewar c'horn an dachenn e oa enaouet leternioù, troet warzu an oabl, servijet gant assetilen, sklerijennus tre.

Wardro diw eur diouzh ar mitin, e voe dihunet ar re a oa kousket, gant un

drous ponner : daou garr-nij o troiñ a-zioc'h d'ar c'hoad. Oll e oamp ouzh o heuliañ, hon daoulagad digor-frank ganeomp. Uhel e choment, hag allas !

netra ne ziskennas. Da lavared eo, da va soñj, e oant kirri-nij alamant. En nos ne oa ket aes gweled o merkoù.

Pa zeuas an deiz, e voe bras hon dipit. En em vodañ a rejomp 'ta, an oll bennerien, da weled petra ober...

Diviset hor boa chom er c'hoad da c'hortos armoù ewid gelloud en em gannañ eus hor gwellañ.

Va c'heneil **Ifig Roignant**, kiger iwe eus e vicher, a gerc'has eus a **Gastell** e charabañ hag e varc'h du, anavezet gant an oll er c'hanton. Karget e vese 'ta ar c'harr a vara fresk, e melin **Pont-Eon**, e ti **François Prigent**. Kig-moc'h poazh a vese prientet deomp en atañchoù tro-dro d'ar c'hoad, **Penn-ar-Feunteun** hag all...

Se zo bet paeet pa 'z eo bet en em gavet ar peoc'h.

Ewid tremen an amzer heb bezañ

enoet, eh en em lakae an oll d'ober lochennoù gant brankoù deliennet eus ar c'hoad, ewid bezañ en disglaw epad an nos.

En eilved noswezh, renket ha prientet ganin kement hag a selle ouzh va bagad, e c'houlennis mont da ewezhiañ, assambles gant **Jean Le Borgne**. Hemañ a oa mab **François**, rener an Docks, hag en doa graet ur gward assambles gant va mab hemañ **René Le Deunff**. An daou zen yaouank, **Jean** ha **René**, pemzeg ha c'hwe-zeg vloaz dezo, a zistroas d'ar ger, ha d'ar skolaj antronos vitin.

Hir e kavemp an amzer o c'hedal keleier, pe un urzh bennag dre ar post-radio. Lod ahanomp, o skouarn peg ouzh an douar, a glewe — emezo ! — trous an tennoù-kanol en Normandi...

D'an trede dewezh, wardro naw eur, eh en em gavas un den war ur marc'h-tan, lunedoù du war e zaoulagad. « Sell 'ta ! Te zo er stourm ? » — « Ya ». Va medissin e oa, an Aotrou **Patay**, medissin e **Rosko**.

Lakaad a reas bodañ ar renerien buan ha buan. Klewed en doa ur c'heloù fall. An enebourien, souezhet bras ha strafuilhet gant an dilestrañ ha gant boda-degoù ar stourmerien, a oa bremañ oc'h en em brientañ da lammad warnomp er c'hoad araog ma teuje armoù ha sikour deomp eus tramor.

Peb heni a lavaras e soñj hag e voe diviset neuse tec'hed heb ober trous. Dreistoll, arabad chom bodet, bale heni-ha-heni, distroñ d'ar gêr an heni a c'helle, peotramant klask labour en atañchoù, ha gortos ur galw all pa vefe ezomm ahanomp.

Mad tre e tremenas an traoù.

Breizh

id
m barzh
ar vro

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh UDB

Hanw hag hanw-badez. ....

Chomlec'h. ....

Goulenn a ran moned e-barzh Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar). .... 19. ....

Sin : Da gass en-dro (troc'het pe adskrivet) da

UDB B.P. 304 - 29273 BREST CEDEX

Buhez Dom Mikael an Nobletz. Dañjerus ?

Tamm ebed !

D'ar sadorn 24 a Vezheven e oa gouel bras e **Langolvas Montroules** : pardon bras an UDB, eveljust (an heni bihan ne vez ket graet kén). Eizhtez araog, just, « grande première » e **Gwitalmese**, dindan bolz a enor ar SIVOM a eno : da geñver 400e deiz-ha-bloaz ginivelezh **Dom Mikael an Nobletz**, e maner Kerodern, e 1577, e oa deuet **Strollad ar Vro Bagan** da c'hoari ewid ar wech kentañ **Buhez Mikael an Nobletz**, dirag un toullad mad a dud, ha d'an deiz warlerc'h e teuas **Strollad Plougin** da c'hoari ur pezh all, (en ur c'hrignol kalz bihannoc'h, ha kalz aessoc'h ewid an akoustik) : **Dañjerus ? Tamm ebed !**

Neb a lakje **Plougin** e-barzh ar Vro Bagan ne vefe nemed un asen gorneg.

e ya o rouantelezh.

Brudet eo bremañ, ha gant gwir abeg, **Strollad ar Vro Bagan**. Heni **Plougin** zo tud fin ennañ iwe, hag o fezh **Dañjerus ? Tamm ebed !** zo deus ar c'hentañ-kentañ. Diwar goust kontañ deomp suksession an depute kozh Biel de Poulpiquet ha dañjerioù bras spontus an atom (sañset doñvaet) ma na chom ket an den mestr warnañ, ez omp bet lakaet da c'hoarzhin leizh hon c'hof epad tost da ziw eur gant paotred ha merc'hed **Plougin**. Lod a ya beteg lavared ez eo Leonis tud dientent ha ponner o sperejoù un tamm. Beteg pelec'h nad aje ken an teodoù fall ? Ne 'm eus ket gwelet netra finnoc'h na sperdekoc'h eged pezh-c'hoari re **Blougin** hag e roan meuleudi deho heb marc'hata.

E-pelec'h e komañs ar Vro Bagan hag e-pelec'h eh achu dre just, se zo un afer all. Diouzh ma lavarer, un tamm deus **Plougerne** zo 'barzh, an heni a douc'h doc'h **Guissezni**, hag a zo e-barzh, sur, gant **Kerlouan** surroc'h c'hoazh, peogwir ez eo evel ma lavarjen ar ger gapital anehi, ha goude-se e tapit c'hoazh **Plouneour-Traezh** gant he zrev newez **Brignogan**, hag ho peus graet an dro apeupre deus ar Vro Bagan. Bremañ neuse, pessor roc'h, pessor aod (mare du warnañ pe get), pessor kleuz, pessor kroas santel, pessor chapel venniget zo bar ar Vro Bagan, ha pere n'emaint ket, ase, n'eo ket me ar c'hozh tamm Kernew brein ahanon an heni a lâro deoc'h. Paganis a oar, mechañs, beteg pelec'h

Bremañ neuse e vo jalous ma Faganis... Arabad e vijent, 'vad ! Med n'o deus ket bet chañs. Spontus 'oa an akoustik ba **Gwitalmese**, ha spontussoc'h c'hoazh ba **Montroules**. Setu omp chomet war hon naon un tamm. N'eo ket abalamour ne oa ket boued mad gant ar Baganis. Med an akoustik, petra 'rafet, zo gouest da lakaad da vont divlas ar gwellañ kig-ha-fars a zo.

Ha koulskoude ! Pebezh burzhud, pebezh frealzidigezh, pebezh souezhadenn iwe gweled tud yaouank tapoud krog e-barzh hon istor ha tenañ diwarnañ kentel ha fent war ar memes tro. Lavaret e vez : Diwar c'hoari kelenn. A-dra-sur. Mes amañ n'eo ket heñvel an abadenn... Epad

pell, e-mesk paotred an tu kleiz, re an UDB hag all, e oa **tabou** istor sebezhus **Dom Mikael** hag e warlerc'hiad **An Tad Maner**. Red eo lavared ez eo bet an daou aplikant-mañ daou a dud na oant ket diwar danvez bresk. An heni kentañ dreistoll (1577-1652). An eil (1606-1683), ganet e **St Georges-de-Reintembault** (hag a zo e Breizh a dra-sur, mes 3 km diouzh an Normandi) a oa ur Gall mad, Breizh-Uhelis da'm fardono. Gall e oa a yezh, hag a stummidigezh, ma 'z eo gwir e ra Gwenedis « Ar Vro Gall » eus al lodenn eus Breizh na vez ket komzet brezhoneg enni. Gall e oa iwe a spered, da lavared e oa resonabl, o c'houzoud derc'hel ar musul, o kempenn e aferioù en ur fesson pouelleg. Egile, hon **Dom Mikael-ni**, a oa ur gwir Vreizhad, da lâred eo un den na oa ket moien derc'hel anehañ en ur stern normal. Musul ebed na d'e binijennoù, na d'e rusterioù, na d'e ziaesterioù gant an dud e karg, eskibien hag all. Na musul ebed d'e santelezh, ma kreder komz eus santelezh war **b/Pobl Vreizh**. N'en deus ket kilet Dom Mikael dirag an diaesterioù, aet eo d'o ambroug, aet eo war o c'hask. Lakaad kemendall a badusted, a nerzh, a c'hredusted, a zivusulded e-barzh ar pezh a raer, me gav din ez eo ase unan eus perzhioù ar Vretoned, n'eo ket ?

A-viskoazh eo bet fin ganeomp hor Mamm santel an Ilis. Goude bezañ leset Dom Mikael d'ober e reus santel epad bloawezhioù, e tegassas deomp ar jesuist Maner, ur jakobinad eus an amzer-se evel pa lavarfemp. Neuse e kompesas an traoù. Ar missionoù, bet lakaet en o flom gant Dom Mikael, a voe lakaet tamm-ha-tamm war gont Julian Maner ; gant hemañ e voe peursewenet peb tra, an taolennoù hag all, ha lakaet urzh ha kempenn e-barzh kemmeskadur santel ha saotret war ar memes tro ar paour-kaezh Dom Mikael.

Goude-se e teuas emsav ar Bonedoù Ruz (1675). Ha roet en deus Maner dorn da z/de Chaulnes ewid kastizañ hon tud kozh ? Moarvad eo bet muioc'h manevret eged n'eo bet e penn ar c'hastizañ. Mes gant an aon rag an Ifern, gant ar poues lakaet war ar sentidigezh e-barzh ar relijion gatolik, gant rustidigezh e vuhez personel hag e « jakobinelezh » romano-gall, na boud e vese graet « An Tad Mad » anehoñ tro-dro da **Blevin** (lec'h m'ema e vez), e chom Maner ewid lod kàer ahanomp ur spontailh,

hag e vezomp kalz «madelezhussoc'h» ewid ar ramz santel (ha spontus memestra !) m'eo Dom Mikael.

Hemañ a oa, sur mad, muioc'h eus gouenn menec'h kozh diasezourien hon bro. Martese hiziw e vije bet en un Ilis kelteg bennag !

Bremañ neuse « Bretoned ha kristenien », pe memes ha dreistoll ma n'oc'h ket kristenien, kit, en han' Doue, da weled **Buhez Dom Mikael**, gant **Strollad ar Vro Bagan**. Mard oc'h kristen, ho po ase boued speredel, santel, avieled hag all, leizh-kof, ha n'eo ket ar « ronron » boued-mir a vez kenniget deoc'h gant ar veleien a-vremañ, evel ma vefe kizhier doñv ahanoc'h. Ma n'oc'h ket kristenien, e teskfet ur bern traoù n'emaint e-barzh **Histoire de France** ebed.

Unan eus an taolennoù brudet-se...

Un dra all c'hoazh : 'm eus aon o do ezomm ar Vretoned da virviken eus un espes Ilis, n'eus forzh peheni e ve. An heni gozh he deus c'hwitet, traisset omp bet ganti e kement sort mod. Me n'on ket ur c'hazh, ha ne yay ket « ronron » Paris ganin ba ma c'hreis. Lod a lâz ez eo an UDB un Ilis. Ma ! Gant ma vo unan vad neuse, unan vad ewid ar Vretoned, heb « Ifern yen » ebed, na **Goulag** ebed kennebeud.

Un dudi eo gweled yaouankisoù Bro Leon o tapoud krog war o istor. Hag e brezhoneg mar plij. Unan all, Justin, eus Kastell, en doa graet kemendall, un nebeud bloawezhioù zo, mes e galleg, gant istor Sant Paol Aorelian, kentañ eskob Leon, hag e sarpan (Krog en tan).

Hag ez eus tud o klask kass d'an traoù ar skolioù kristen !

F. Morvannou

BREZHONEG : TROUS EBED E LANDERNE !

Petra en-defe lâret kelennerien saosneg, alamaneg, spagnoleg (pe latin...) o weled ar gandidated dont da basseal o « bacho » heb bezañ bet KENTEL EBED epad ar bloaz ? Med traoù sort-se ne vezont ket gwelet, 'alato, nemet-ha diwezad e vefe hanwet ur c'helenner bennag e lec'h-mañ-lec'h, ha diouzhtu e vez gwelet ar sindikajoù o klemm hag o stourm, hag ar gerent o vanifestiñ !

An dra-se, koulskoude, zo en em gavet e mis Even e Montroules gant skolidi lisse Landerne : kentel ebed epad ar bloaz, peogwir n'o doa kelenner ebed. Ha trous ebed e Landerne, da c'hoùd. Skol-Veur Brest, moarvad, zo re bell, ha n'eus ket e Bro Leon M.A. pe studier ebed da c'hoprañ d'ober an eurioù-se !

Ur vezh, ya ur vezh ewid renerezh ar skol-se hag ar re a zo e

karg eus an Deskadurezh, lesel kement-se a skolidi heb kelenner ebed ! Hag hon sindikajoù skolaerien ? Bew int kostez Landerne, pennoù-bras zo e lisse Landerne. Klewet peus aneho klemm ? Me 'meus ket. Ewid pezh a sell ouzh kelennadurezh ar brezhoneg, o skrivagnerien o doa bec'h awalc'h martese o klask faot gant skolioù DIWAN e-barzh o journalioù. Gwir eo : ne vez ket aes ataw ober daou dra assambles ! Braw vo deho goude-se dont da gomz eus difenn ar « service public » kousto pe gousto. Skolioù frerien ha seuresed Bro Leon a gav ataw skolaerien d'ober kentelioù brezhoneg, ha pa vefe da veuliñ spered Emgann Kergidu a-wechoù...

F.F.

STAJOÙ BREZHONEG

Lod deus ar c'hlec'hier a vrall kañv, lod all a vrall badeziant... setu amañ neuse tri avis disheñvel un tamm :

A) **Stajoù war ar maes e Bro Leon** : dre m'eo aet d'an traoù strollad **Brezhoneg Yezh Vew**, ne vo ket a stajoù er bloaz-mañ. Med an dud a vefe intereset d'ober ur staj war ar maes epad an hañv a c'hello henn ober, gant skrivañ buan ha buan da b/Per Roudaut, Prat ar Roudour, Plougourvest, 29230 Landivisio. En ur lakaad ur chekenn 30 L hag al lec'hioù m'ho peus graet stajoù dija ; lakaad iwe adaleg pesseurt poent e vefec'h libr. Kentelioù yezh ne vo ket epad ar stajoù er bloaz-mañ kennebeud, setu muioc'h ewid araog e vo da d'ar berzhidi bezañ gouest da zistripañ brezhoneg dija.

B) Er bloaz-mañ adarre e vo aaset ur

staj brezhoneg gant **Strollad Choariva Plougin**. Graet e vo ewid brezhonegerien pe hanter-vrezhonegerien, da lavared eo, tud a zo gouest da zistripañ ar yezh un tamm bennag... E brezhoneg e vo an traoù penn-da-benn.

Labour-dorn a vo, dreistoll kempenn un ti-kozh. Hag iwe kanoe-kayak, pourmenadennoù war velo (degassit ho heni ganeoc'h). Mont da gaoseal gant an dud. Beilhadegoù diouzh an nos.

E **Breles** e vo ar staj.

Lojet e vimp dindan teltennoù : awalc'h zo.

Lakaet eo bet ar pris da 150 L newez ewid ar staj en e bezh (10 L bemdez). N'eo ket ker !

Ewid goùd hirroc'h, skrivañ da **Rosenn Milin** Kervorvan pe da v/**Berc'hed Konk** Keransiou, an diw blac'h hag an diw geriadenn o vezañ e 29262 **Plougin**.

Eus ar 15/8 d'an 30/8. Ne vez ket red chom a-hed ar staj.

C) Savet e vo gant **Brezhoneg Yezh Vew** vakañsoù diwyezheg brezhoneg-galleg e-kerz ar vakañsoù-hañv. E ti-skol b/publik **Karaes** eo e vo dalc'het, etre an 2 hag ar 25 a vis Eost. Degemeret e vo bugale adaleg 6 beteg 13 vloaz.

Ewid kaoud titouroù ouzhpenn, goulenn digant **A. Korneg**, Bât. 6E, Hent Brest 29000 **KEMPER**.

LENNIT
POBL VREIZH

RADIO - U.D.B.
Tel. (16.98) 80.18.47

Kamarad ker,

Ur blijadur eo din ressew beb mis va niverenn PV. Ar gasetenn zo bremañ deus ar c'hentañ, koulz ewid pezh a sell ouzh an neuz hag ar stumm-skrivañ. Ur wech an amzer 'vez kavet ur ger galleg na vefe ket ezomm aneñañ ; dre vras koulskoude e vez graet mad an traoù war ar poent-se.

Setu amañ da heul un ton gavotenn 'm eus savet diwarbenn al lano du hag ar c'hreisennoù nukleel. Martese e vi ewid embann aneñañ.

Dalc'hit start gant an erw ho peus boulc'het.

Ur c'hamarad eus Redon (dilennabl e sinatur, siwazh !)

Kennois ker,

Komanantet on da **b/Pobl Vreizh** abaoe bloaz. Plijoud kalz a ra ho kelaouenn din, gant he fennadoù talvoudus ha liesseurt.

Dedennus kenañ eo ar gelaouenn hag ez eo an UDB, en ur selloud pizh, ar strollad nemetañ oc'h ober a-zevri wardro kudennoù Breizh. Setu perag 'm eus soñjet e oa red ho sikour, p'ema hor bro en un enkadenn ken grevus, dreistoll p'hon eus bremañ taol ar « mare du ». Nag a dud dilabour adarre, hag epad bloawezhioù ul lodenn vad eus an aod skoet gant ar marw.

Red e vefe krouiñ postoù-labour ha sevel usinoù newez ewid derc'hel ar re yaouank er vro.

Med piw e gouarnamant Paris zo intereset gant da-zont Breizh ? N'hellomp kontañ adarre nemed warnomp hon-unan.

Kenavo, ganeoc'h a galon.

L. Bihannic 35400 St Malo

Kennois,

Dre vras e kavan mad **Pobl Vreizh** ken e-keñver ar mennosoù, ken e-keñver ar yezh. Da'm soñj, ma vije tu d'ober minikasedoù evel m'eo bet kenniget gant ul lenner en **PV** niv. 99, e vefe un dra dispar ewid ar vrezhonegerien « hengounel », peogwir n'eus ket kalz aneñ a gement a oara lenn, hag ewid ar re a zo o teskiñ, a-benn tapoud ur poues-mouezh mad.

Kouraj ha chafis vad deoc'h.

J.Y. Allain 75013 Paris

Ne c'hellomp nemed bezañ a-du krenn gant ar c'hennig graet gant hon lenner. Bremañ, evel en niv. 99, e lavaromp an taol-mañ c'hoazh : piw zo prest, piw zo gouest da grogiñ e-barzh ? Amañ e-barzh skipailh Pobl Vreizh ne c'hellomp ket ober muioc'h ewid ar pezh a raomp dija : Pobl Vreizh, an UDB, ez omp isili aneñ, ar brezhoneg, Breizh, he fobl, an eleksionoù, ar bodadegoù niverus, ar pegañ-afichoù. Ouzhpenn-se lod ahanomp o deus ur familh, maoues da enoriñ, bugale da sevel ; hag ar re n'o deus ket diasezet o ziegezh c'hoazh n'o dez ket memes amzer a-wechoù da vont da verc'heta !

Dr B.P. GEORGES LOUWAGIE

Blankenberge, 10 Mezhven 1978

POBL VREIZH
B.P. 304
29273 BREST CEDEX
France

Aotrounez,

Heb skol, yezh ebed.

Skouerius eo istor va vro, Flandrez, hag he yezh. E vez komzet hor yezh en Holland hag eh hanter Belgia, gwechall e Bonen (Boulogne) ha Rijsel (Lille).

Arabad eo ankouaad ar "flamandeg" hag an "hollandeg" a vez anioù rannvroel ar memes yezh, an neerlandeg, yezh ar broioù izel.

Kollet eo bet ar Flandrez "gall" d'ar roued Frans tri c'hantved zo. Kozhidi ez int breman ar re ziwezhan o lenn o yezh, desket aneñ d'ar katekiz. Dilezet eo bet ar yezh pobl gant an ilis ivez.

Er bloaz 1648 distagan a ra an Holland protestant diouzh ar Flandrez, chomet dindan ar bec'h Spagn katolik. Dalc'het gant Aostria, gant Napoleon, gant Holland, a-benn ar fin ar Velgia zo aet dizalc'h en 1830.

"La Belgique sera française ou ne sera pas" e veze un diarvar.

Reizhet eo bet, gant ar roue kentan, Leopold I, ur prins Alaman, a-eneb da galz a bolitikerien, ar gelennadurezh izelan er flamandeg er vro Flandrez. Ar yezh a zo bet saveteet gant an nerzh-youl-se.

Sevel a rae ar sossialism, an heni ruz hag an heni melen (demokratikel kristen) goude, al labourerien. Breman ar re-se emaint an dolzenn o adrein he fouez-dreist d'he yezh.

En neerlandeg en neus graet va zad e skol izelan, er galleg e skol grenn a-bezh. Hanter en neerlandeg, hanter er galleg me m'eus graet al lise ; en neerlandeg ar skol-veur. Un kantvloavez o c'hoazh ar skol-veur er yezh ar bobl.

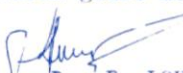
Hizio tost da zeg milion a dud emaint o chom er vro-Velgia : 60% o komz neerlandeg, 40% galleg, heb derc'hel kont ur kanton alamanad. Pa vez gwelet gant an estrenvro ar Velgia bezan ur vro galleger dreist-holl, ur fazi eo an dra-se.

E Flandrez ar yezh stadel a vez an neerlandeg : bodadegoù, skriturioù, skritelloù, lizherou-dle, noteriezh, barnerezh, regimantou, PTT, hent-houarn, hag all, med dreist-holl ar skolioù hag ar pemp skolioù-veur.

Er skol ar galleg, pe ar soasneg, pe ar alamaneg a zo dibabet yezh eil gant ar skolidi. Karet dreist e vez ar galleg.

Diwallit ho pro hag he yezh. Skolioù da gentan !

Gant va gwellan gourc'hemennou

Dr. B. LOUWAGIE
medisin loened
295 Kerkstraat
B-8370 BLANKENBERGE
Belgia

GS : kalz a faziou zo bet kavet ganeoc'h el lizher-man.
Mennet e vezan da wellaat.

GOUEL POBL VREIZH 1978

GAVOTENN ZU

Gavotenn zu, lanw Shell,
Kreisennoù nukleel,
Selaouit mad, Bretoned,
Hor planedenn galed.

Selaou 'ray neb a garo
Brud ar vossenn c'haro,
'Astenn mantell an Ankoù
War reier hon aochoù.

Ur vatimant eoul-maen
'Deus hadet an anken
En ur zeverañ mazout
War vezhin hon aochoù.

« Bretoned, c'hwi zo tud paour
Deoc'h-c'hwi nerzh an eoul !
N'ho pezo nemed kluchañ
Da zastum anehañ »

Kailharet an aberioù
Gant petrol an diaoul
Arruet al lano lous
En tu-hont da Bempoull

Tonket da vezañ mouget
Laboussed ha pesked
Ar paour kaezh inossanted
Lazhet gant brokanted.

Beziner ha martolod
O netaad ar c'halkod
Ha soudarded heb fusuilh
O netaad ar fulu.

Kavet 'z eus bet tud e-leizh
'Wid labourad bemdez
Da walc'hiñ traezh an aochoù
Diouzh an eoul loudour.

« Bretoned, c'hwi zo tud paour
Deoc'h-c'hwi nerzh an Diaoul
N'ho pezo nemed sevel
Kreisennoù nukleel.

Un tamm mat' energiezh
Zo en emrenerezh
Setu un tamm digoll braw
'Wid ur reus divalaw.

Ha pa vo ur reus newez
Piw 'yelo adarre
Da zastum ar restachoù
Peurrest ar c'hreisennoù ?

Gavotenn zu, lano Shell
Kreisennoù nukleel,
Diwallit 'ta, Bretoned
Doc'h 'r blanedenn galed »

Tennet eo bet an tressadennoù a gaver etre ar
posioù diwar **Lwyer Mollothow** ha **Lwyer Ben-
nothow** skrivet gant **Pieter Huisman**, mignon
bras da g/Kernow.

AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o roiñ, 6 gwech ar bloaz
barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù a beb sort ha keleier
80 pajenn e peb niverenn - Renner : Ronan Huon
komanant : 35 L - Studierien : 25 L
Teñzorier-merour : P. Le Bihan - 16, rue des Fours-à-Chaux
ST-SERVAN 35400 ST-MALO - CCP 5349-06 PARIS

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emsav diasezet gant Yann Sohier,
bodet ennañ skolaerien ha kelennerien Vreizh a-du gant ur
skol vreizheg ha laik gwirion
Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !

(30 L ewid 6 niv.)
AR FALZ, Str. Kan-Ar-Gwez - 29245 PLOURIN-MONTRouLES
KRP 430-20 H RAOZON

Kul, gast a c'hast, kul !

Kilañ, kulañ, sousañ, tenniñ àr-dreñv : ur bern posioù zo e brezhoneg ewid lâred nompas mont war-raog.

Bar politik ema ar memes mod, hag er mareoù-mañ e weler petra sinifi nompas mont war-raog, gant kanfarded evel Giscard ha Barre : setu ase tud hag a oar petra eo bezañ « kilstourmer », da lâred eo, stourmañ gant o fenn a-dreñv, kuit' da lakaad an traoù da vont war raog « Kul amañ, kul, gast a c'hast a loen brein » : setu ase ar gerioù hag an taolioù-bazh a vez gante. Disheñvel-mat eo **Giscard** diouzh ar **Barre** kofeg, med war ar memes hent emaint o vont ; ar vazh en-dro gant **Barre**, da skoiñ war gein an asen hag ewid ober ton dehañ neuse e vez lakaet ar garotesenn dehañ dindan e fronelloù gant **Giscard...**

Ya, daou gilstourmer a-fesson eo **Barre** ha **Giscard**. Emaint o roiñ dorn da serten gouarnamachoù zo deus an Afrik, kollet kement kred enne gant o fobloù, evel **Mobutu** er **Zair** ; er **Maoritani** e talc'h ar bec'h da vont en-dro a-eneb d'ar bobl saharoui ; er **Tchad** emaer o kempenn an « toulloù » m'ema kuzhet enne ar rebelled, evel gwechall en Aljeri ; en **Afrik ar C'hreisteiz**, ema ar rassistes e penn an traoù... E kement lec'h e vez roet skoazell gant ar

Frañs, gant ma na vo ket a-du ar gouarnamachoù-se ewid n'eus forzh pessor doare sossialism, ha gant ma vo, kement hag ober, pinwidigezhioù e-leizh dindan an douaroù-se.

Ewid ar c'heleier da roiñ d'an dud ema 'memes mod. Chom a ray ar monopol gant ar radio, na boud n'ema ket pell doc'h harzoù ar Frañs binwioù mont en-dro ar radioioù periferik ; adkempennet eo bet an **Agence France Presse**, rag sklær eo emaer o klask adtapoud krog ba beb tra. Achu gant ar mousc'hoarzh amañ hag ahont : red eo d'ar Frañsision boud fier eus o « para-ed » ; red eo dehe goùd ez eus bet lazhet Frañsision, mes arabad lâred dehe ez eus bet lazhet muioc'h a re Zu. Red eo dehe goùd e vo **net an aochoù**, mes ne vo ket lâred dehe piw ha petra zo kaos deus ar mare du, na petra devio diwarnañ.

Kilstourmerien eo ar pennoù bras war an dachenn sossial ; emaint o klask lakaad da grediñ da labouerien arsanailhoù **Brest**, **An Oriant**, **Indret**, ema red dehe gounid nebeutoc'h ewid metallurjisted Paris. Ha koulskoude e 1951 warlerc'h ur grev rust meurbed e oa deuet a-benn re Vreizh d'en em lakaad war memes renk vel re Baris. Mes

bremañ n'eus nemed un diskan. « **Daw deoc'h bezañ paeet nebeutoc'h ewid lec'h all.** » Kilstourmerien eo ar re a zo o klask kass d'an traoñ ur politikerezh o tispenn an industri elektronik bet lakaet en he sav gant mil boan wardro 1960. N'eus tamm hano ebed, e-barzh an afer-se, a grouiñ postoù-labour newez, mes a ampech e vefe diskaret re anehe...

O kilañ, o kulañ, o sousañ ema **Giscard** hag e re. Ha kemendall war dachenn ar rejionoù. Lod a soñje dehe e oa un den digor, lod e Breizh a soñje dehe e oa o vont da gass an traoù war raog. Ha bremañ ema a-boan war memes pasenn hag ar paour-kaezh **Pompidou**. Ha c'hoazh ! Petra sinifi ar sinema zo gant **Champaux** ase, paotr ar c'hoñsailh ekonomikel ha sossial, o klask sevel ur Vreizh tri departamant enni ; en he c'hichen e vefe savet ur rejion all gant al Lune-Atlantique, an Ill-ha-Gwilen hag ar Mayenne. Breizh heb Roazon a vefe c'hoazh re zañjerus ! Martese awalc'h, pa glewer **Giscard** o **lâred** ar memes posioù a vese gant **Debré** gwechall diwarbenn Breizh, o komz eñv Giscard eus ar **C'hors**. « N'eus kudenenn gorseg ebed, n'eus nemed kudennoù oc'h en em gavoud er C'hors ».

Mad ar jeu neuse gant ar re a gass o reor war dreñv, ha kehid ha ma chomo disrannet re an tu kleiz, ha bec'h etrede, e c'hello ar re a ya war raog gant o fennoù a-dreñv boud kountant ha disoursi. N'ema ket ar c'his kèn komz eus **unvaniezh an tu kleiz**, ha koulskoude war an tu-se ema an dra nemetañ d'ober. Dimp-ni Bretoned d'henn lakaad da vout Breton, rag en diavaes eus an emrenerezh sossialist ha demokratel, n'eus diskoulm ebed ewid Breizh.

Gernot

Penaos e c'hellfe Breizh chom yaouank ? Ar re yaouank red dehe mont da glask labour pell diouzh ar vro, ar re gozh o tont en-dro da vro o yaouankis ewid o retred...

